

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
Andy Mulligan
Trash

© Copyright Andy Mulligan, 2010

© Za srpski jezik ODISEJA

© Artwork **Getty 2011 and Richard Collingridge**

Published by arrangement with Random House Children's
Publishers UK, a division of The Random House Group Limited

Culture

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Endi Maligan

DUBRE

S engleskog preveo
Petar Kapuran

ODISEJA
Beograd, 2014.

PRIVILEO

Moje ime je Rafael Fernandez i ja sam dečko s đubrišta. „Sigurno nikad ne znaš šta sve možeš da nađeš pre-turajući po đubretu!” – kažu mi ljudi. „Možda je baš danas tvoj srećan dan.” Ja im kažem: „Priatelju, mis’im da znam šta ću da pronađem.” I znam šta će svako od nas pronaći, pošto znam šta smo pronalazili svih ovih godina, a jed-naest je punih otkad prebiram po đubretu. Samo jedna reč: *stup*, a to je, izvinjavam se ako sam nepristojan, naša reč za ljudski izmet. Ne želim da vam zgadim život, nije mi to na-mera. U našem lepom gradu postoji dosta stvari koje je teško nabaviti, a previše ljudi nema klozet i tekuću vodu. Zato se, kad im prigusti, olakšaju gde stignu. Većina tih ljudi živi u straćarama, a straćare su natrpane jedna preko druge, veoma visoko. Tako, kad im se ide u klozet, obave nuždu na parčetu papira, zamotaju to i bace u đubre. Kese za đubre sakupljaju se po celom gradu, onda se utovaruju na kolica, a sa kolica u kamione ili čak vozove – zapanjili biste se kol’ko đubreta ovaj grad napravi. Gomile i gomile, a sve to đubre završi ovde, kod nas. Kamioni i vozovi nikad ne pre-

staju da rade, pa tako ni mi. Samo puzimo i puzimo, i razvrstavamo i razvrstavamo.

Ovo mesto zove se Behala, to je grad đubreta. Do pre tri godine to je bio Smouki Mauntin¹, ali je na Smouki Mauntinu postalo tako loše da su ga zatvorili, a nas su premestili dalje niz put. Gomile su samo stizale – bukvalno Himalaji: mogli biste beskrajno dugo da se penjete, mnogi to i rade... gore pa dole, u doline. Planine se prostiru od dokova do močvara, čitav jedan svet zadimljenog đubreta. Ja sam jedan od dečaka sa đubrišta, preturam po đubretu koje ovaj grad baca.

„Sigurno pronadeš i nešto zanimljivo, zar ne?” – pitô me neko. „Bar ponekad.”

Vidite, mi nekad imamo posetioce. To su uglavnom stranci u poseti misionarskoj školi koju su otvorili pre zilion godina a sad jedva opstaje. Ja se uvek osmehnem i kažem: „Ponekad, gospodine! Ponekad, gospođo!”

A u stvari mislim: „Ne, nikad, jer uglavnom nalazimo *stup*.”

„Šta si to našô?” – pitam Garda.

„A š’a misliš, brate?” – kaže mi Gardo.

I ja odmah znam. Zanimljivi paketić koji je delovao kao da je u njemu spakovano nešto lepo? Kakvog li iznenađenja! To je stup, i Gardo nastavlja da traži dalje, brišući ruke o majicu i nadajući se da će pronaći nešto što možemo da prodamo. Svakog dana, po kiši i suncu, krstarimo tim brdima.

’Oćete da dođete da vidite? Pa, Behalu možete namirisati mnogo pre nego što je ugledate. Sigurno je velika kao dvesta

¹ Planina koja se puši (eng. smoky – engl. dim, mountain – planina), aluzija na čuvenu Smokey Mountain, džinovsku deponiju u Manili, na Filipinima, na kojoj je oko 30.000 porodica živelo od prebiranja po đubretu. – *Prim. prev.*

fudbalskih terena, ili hiljadu košarkaških, ne znam, čini mi se kao da joj nema kraja. Niti znam koliki deo otpada na stup, ali kad mi je loš dan, čini mi se da je skoro sve stup, a provesti ceo život probijajući se kroz to, udišući to, spavajući pored toga, pa... možda jednog dana pronađete „nešto lepo”. Ma, sigurno.

A onda sam jednog dana pronašao nešto.

Ja sam dečko s đubrišta još otkad sam porastao dovoljno da mogu sam da se krećem i skupljam stvari. To je sa... koliko? Valjda sam imao tri godine kad sam počeo da prebiram.

Da vam objasnim šta mi tražimo.

Plastiku, pošto plastika može da se pretvori u novac, i to brzo, ide na kilo. Bela plastika je najbolja i ona ide na jednu gomilu, a plava na drugu.

Papir, ako je beo i čist, to jest ako možemo da ga očistimo i osušimo. I karton, takođe.

Limene konzerve i bilo šta metalno. Staklo, ako su flaše. Tkanina ili rite bilo koje vrste – to podrazumeva poneku majicu, pantalone, vreću u kojoj je nešto bilo spakovano. Deca ovde uglavnom nose stvari koje pronađu, ali većinu slažemo na gomile, merimo i prodajemo. Kad biste samo mogli da vidite kako sam opasno dobro obučen. Nosim isečene farmerke i majicu koja mi je prevelika i koju mogu da prebacim preko glave kad sunce upeče. Ne nosim cipele: prvo, zato što ih nemam, a drugo, zato što moram da opipavam i nogama. Misionarska škola se prilično pomučila da nam nabavi čizme, ali većina dece ih je prodala. Đubre je meko, a naša stopala su tvrda kô kopita.

Guma je dobra. Baš smo prošle nedelje odnekud dobili nenadanu dostavu starih guma. Razgrabile su se za minut, muškarcu su došli prvi i oterali nas. Poludobra guma može

da donese i pola dolara, a probušena guma pridržava krov na kući. Dobijamo i brzu hranu, i to je mali biznis sam za sebe. To ne stiže do mene i Garda, odlazi na skroz drugi kraj, i stotinak dece razvrstava slamčice, čaše i pileće kosti. Sve prekopano, očišćeno i spakovano, biciklima odneto do merača, izmereno i prodato. Na kamione koji to odnose u grad i tako u krug. Kad je dobar dan zaradim oko dvesta pezosa. Kad je loš... možda pedeset? Živiš iz dana u dan i nadaš se da se nećeš razboleti. Tvoj život je kuka u tvojoj ruci kojom prevrćeš đubre.

„Š'a si to našô, Gardo?”

„Stup. A ti?”

Okrenuo sam papir. „Stup.”

Pa ja i jesam, da vam kažem, odrpani dečko s đubrišta. Uglavnom radim sa Gardom i krećemo se prilično brzo. Neka manja deca i stari ljudi samo nabadaju i nabadaju, kao da baš sve mora da se prevrne, al' ja među đubretom začas nađem papir i plastiku, i ne prolazim tako loše. Gardo je moj partner i stalno radimo zajedno. On pazi na mene.

Odakle da počnem?

Od onog nesrećno-srećnog dana, kad mi se čitav svet izvrnuo naglavačke? Bio je četvrtak. Gardo i ja smo bili pored kрана. To su one ogromne skalamerije s dvanaest velikih točkova što idu gore-dole po ovim brdima. Kupe đubre, podižu ga tako visoko da jedva možemo da ga vidimo, a onda ga izbacuju na vrh. Oni premeštaju novo đubre i pored njih se ne bi trebalo movati pošto je opasno. Tako radiš pod kišom đubreta dok čuvari pokušavaju da te oteraju. Ali ako hoćeš da budeš prvi u redu, a nećeš baš da budeš u kamionu, što je *veoma* opasno – znam dečka koji je tako izgubio ruku, isplati se. Kamioni istovare otpad, buldožeri ga naguraju do kranova, i onda se penje na vrh planine.

Tu smo mi, s pogledom na more.

Gardo ima četrnaest godina, isto kô ja. Mršav kô grana i krakat. Rođen je sedam sati pre mene, na istoj posteljini, tako pričaju. Nije mi brat, ali kô da jeste, jer uvek zna šta mislim, i osećam, čak i šta ću da kažem. To što je stariji znači da me povremeno malo maltretira i naređuje mi, a ja mu

to skoro uvek dopuštam. Ljudi za njega kažu da je previše ozbiljan, dečko bez osmeha, a on samo kaže: „Pokažite mi nešto zbog čega treba da se smejem.” Ume da bude malo nezgodan, to je tačno, ali on je popio više batina od mene, pa je možda zato brže odrastô. Znam samo da želim da uvek bude pored mene.

Radili smo zajedno, a kese su padale, neke već pocepane, neke ne, i tad sam pronašao „specijalku”. Specijalka je neotvorena kesa s đubretom, iz bogatog kraja, i uvek držimo oči širom otvorene da nam ne promakne tako nešto. Čak se i sad sećam šta smo dobili. Kutija cigareta, s jednom cigaretom, što je čist čar. Jedan patlidžan, dovoljno svež za kuvanje, i gomila zgnječenih konzervi. Olovka, koja verovatno nije radila, olovke se lako nalaze, i nešto suvog papira koji sam mogô da strpam pravo u vreću, zatim još đubreta i đubreta, nešto bajate hrane, slomljeno ogledalo i takve stvari, a onda mi je u ruku upalo... Znam da sam rekô da ne pronalazim zanimljive stvari, ali, okej – jednom u životu...

U ruku mi je upala mala kožna torba, skroz zatvorena rajsferšlusom i prekrivena zrcima kafe. Kad sam je otvorio, našao sam novčanik. Pored njega, savijenu mapu, a u mapi ključ. Gardo je odmah prišao, čučnuli smo jedan pored drugog, tu na brdu. Prsti su mi se tresli, pošto je novčanik bio debeo. Unutra je bilo hiljadu sto pezosa, a to je, da vam kažem, dobra lova. Piletina košta sto osamdeset, a pivo je petnaest. Sat vremena u igraonici je dvadeset pet.

Seo sam, smejao se i izgovarao molitvu. Gardo me je ćuškao i, nije mi glupo da vam kažem, malo je falilo da zaigramo. Dao sam mu pet stotina, što je bilo pošteno pošto sam ja našô lovu. Šeststo je ostalo meni. Pogledali smo da vidimo čega još ima unutra, al' bilo je samo malo starih novina, fotografija i – zanimljivo – lična karta. Malo izgužvana

i pocepana, ali mogô se bez problema razaznati čoveka sa slike. Muškarac na njoj je gledao pravo u nas, to jest u foto-aparat, s onim uplašenim očima koje čovek ima kad sevne blic. Ime? Hose Anđeliko. Godište? Imao je trideset tri godine i radio je kao poslužitelj. Nije bio oženjen i živeo je u nekom delu grada zvanom Grin Hills – nije bio bogat i to nas je malo rastužilo. Ali šta da radimo? Da ga nađemo u gradu i kažemo mu „Gospodine Anđeliko, želeli bismo da vam vratimo vaše vlasništvo”?

Bile su tu i dve male fotografije devojčice u školskoj uniformi, s dugom tamnom kosom i prelepim očima, od sedam-osam godina otprilike, teško je oceniti. Imala je ozbiljno lice, kao Gardo, kô da joj niko nikad nije rekao da se nasmeši.

Zatim smo pogledali ključ. Imao je mali privezak od žute plastike. S brojem na obe strane: 101.

Mapa je bila plan grada.

Pokupio sam sve to i strpao u šorts. A onda smo nastavili da razvrstavamo đubre. Ne privlačimo pažnju na sebe da ne bismo izgubili to što smo našli. Ali ja sam bio uzbuđen. Obojica smo bili uzbuđeni, i to s razlogom, jer je ta torba promenila sve. Dugo vremena posle toga događalo mi se da pomislim: *Svakome je potreban ključ.*

S pravim ključem možete širom otvoriti vrata. Zato što vam ih niko drugi neće otvoriti.

Rafael i dalje! Predaću reč Gardu posle ovoga – posle ove večeri.

Čim se smrknilo shvatio sam da imam nešto vrlo, vrlo, vrlo važno kod sebe, pošto je došla policija i tražila da to vratimo, kapirate.

Ne viđa se često policija u Behali, pošto u sirotinjskim naseljima ljudi sami rešavaju svoje probleme. Nema šta da se ukrade, a obično ne krademo jedni od drugih, mada se i to događa. Dogodilo se ubistvo pre neki mesec i tad je došla murija. Jedan stariji čovek ubio je svoju ženu – prerezô joj grkljan i ostavio je naslonjenu na zid niz koji se krv slivala u stračaru ispod. Dok su panduri stigli on je zbrisô, a nismo čuli da li su ga ikad u'vatili. Dolazili su i za vreme predizborne kampanje, četiri policijska automobila okružila su čoveka koji je hteo da postane gradonačelnik – sevala su svetla i krčao radio, zato što svi oni vole spektakl, ti panduri. Inače, imaju pametnija posla.

Ovog puta su se pojavila petorica, od kojih je jedan delovao veoma bitno, kao nadređeni oficir – stariji, puniji

čovjek. Ličio je na boksera sa slomljenim nosom, opakog izgleda i ćelav.

Sunce je zašlo. Napolju je zapaljena vatra na kojoj je moja teta kuvala pirinač, a večeras – na konto love koju sam pronašao – spremala se i ona dragocena piletina od pezos i osamdeset. Skupilo se nas tridesetak – ali nismo svi delili jednu kokošku! Ona je bila samo za porodicu. Nego onako, večeri su tople, ljudi izađu napolje, čuče, stoje, švrljaju po kraju.

Čini mi se da je Gardo doneo loptu pa smo se zezali pod košem. Sad smo se svi ukipili pred farovima tog velikog crnog džipa, dok su ljudi izlazili iz njega.

Pandur bokser je na brzinu procaskao s Tomasom, koji je glavni u našoj maloj prćiji, a onda se obratio svima nama.

„Naš prijatelj ima problem”, rekao je. Glas kao megafon. „Poprilično gadan problem i nadamo se da ćete moći da pomognete. Zapravo, izgubio je nešto važno. Nudimo fine pare onome ko to pronađe. I ne samo to: ako nađete to daćemo po hiljadu pezosa svakoj porodici u Behali, razumete? Toliko je to važno našem prijatelju. A deset soma daćemo osobi koja mi to isporuči.”

„Šta ste izgubili?” – upitao je jedan čovek.

„Izgubili smo... torbu”, rekao je policajac, a meni se koža osušila i ohladila, ali uspeo sam da se to ne primeti. Okrenuo se i uzeo nešto od čoveka iza sebe i podigao uvis. Bila je to crna plastična ručna torbica, veličine moje šake. „Otprilike ovako izgleda”, rekao je. „Malo veća, malo manja – ne baš ista, ali slična. Mislimo da se u toj torbi nalazi nešto važno što će nam pomoći da rešimo slučaj.”

„Kad ste to izgubili?” – pitao je neko.

„Sinoć”, rekao je policajac. „Greškom je bačeno u đubre. Na Makinli Hilu, tamo negde. A đubretari su pokupili sve

đubre sa Makinli Hila jutros. Što znači da je već ovde ili stiže sutra." Gledao nas je, a mi smo gledali njega.

„Da li je neko pronašao torbu?"

Osećao sam Gardov pogled uprt u mene.

Tako je malo falilo da podignem ruku. Tako je malo falilo da se javim u tom trenutku, jer deset hiljada je lepa para. A hiljadu svakoj porodici? To su obećavali, još ako bi i dali – opala! Bio bih najpopularniji dečko u kraju. Ali nisam se javio jer sam brzo razmišljao, razmišljao da bih isto tako mogao da je predam i ujutru. Da se razumemo: nikad do tad nisam imao problema s policijom, tako da nije da ih nisam voleo ili da nisam hteo da pomognem. Al' svi znaju da ne treba imati baš previše poverenja. Šta ako samo uzmu torbu i zapale, smejući se? Kako bih mogô da ih sprečim? Trebalo mi je vremena da razmislim, tako da sam samo ćutke stajô tamo. Malo sam se i preračunavô. Ako već imaju para za davanje, možda je moglo da se podigne na preko deset soma, i da se dobije nešto unapred. Ako im je to bilo tol'ko dragoceno da dođu čak ovamo, do nas, onda bi možda tih deset hiljada moglo da se pretvori u dvadeset?

Moja tetka je progovorila: „Rafael je pronašao nešto, gospodine."

Pokazala je glavom i svi policajci pogledali su pravo u mene.

„Šta si pronašao?" – pitao je šef.

„Nisam našô torbu, gospodine", rekao sam.

„Šta si pronašao?"

„Našô sam... cipelu."

Neko se nasmejao.

„Kakvu cipelu? Samo jednu cipelu? Kad je to bilo?"

„Jednu cipelu, gospodine – običnu žensku cipelu. Da je donesem? Kod kuće mi je."

„Zašto misliš da nas to zanima? Je l' se ti to izmotavaš?"

Ponovo je pogledao u moju tetku, a ona je spustila pogled na pirinač, pa je pogledala u mene, i onda opet u pirinač.

„Rekao je da je pronašao nešto”, rekla je. „Nije rekao šta je našao. Samo sam pokušala da pomognem, gospodine.”

Glavni policajac nam se obrati glasno. „Slušajte. Vrat ćemo se ujutru”, rekao je. „Platićemo svakome ko bude hteo da radi. Dan, nedelju... koliko god bude trebalo. Moramo da pronađemo tu torbu i platićemo da je nađemo.”

Prišao mi je drugi policajac, prilično mlad čovek. Gardo je bio odmah pored mene kad mi je policajac stavio ruku ispod brade i podigao mi glavu. Pogledao sam ga u oči, trudeći se iz sve snage da ne izgledam uplašeno. Osmehivao se, ali meni je bilo drago što je Gardo tu, pa sam mu se i ja osmehnuo najbolje što sam mogao.

„Kako se zoveš?” – pitao je.

Rekao sam mu.

„Braća? Sestre? Je l' ti ovo brat?”

„To mi je najbolji drug, gospodine. To je Gardo.”

„Gde živiš, mali?”

Sve sam mu rekô, brzo i veselo, širom se osmehujući i posmatrao ga kako urezuje u pamćenje našu kuću, a potom i moje lice. Lagano mi je protrljao uvo, kao da sam detence. Rekao je: „Hoćeš li da nam pomogneš sutra, Rafaele? Koliko imaš godina?”

„Četrnaest, gospodine.” Znao sam da izgledam mlađe.

„Gde ti je otac?”

„Nemam oca, gospodine.”

„Je l' ti ono keva?”

„Tetka.”

„Hoćeš da radiš, Rafaele? Hoćeš li da nam pomogneš?”

„Naravno”, rekao sam. „Kol'ko plaćate? Radiću zauvek!” Cerio sam se još jače i iskolačio oči, pokušavajući da izgledam kao uzbuđeni, bezopasni, slatki mali dečko sa đubrišta.

„Sto”, rekao je. „Stotka na dan, ali ako pronađete torbu...”

„Oću i ja da pomognem”, rekao je Gardo kezeći se kô da ima osam godina. „Šta ima u torbi, gospodine? Još novca?”

„Sitnice. Ništa vredno, ali...”

„Kakav zločin, gospodine?” – pitao sam. „Kako će vam to pomoći da rešite zločin? Je l’ neko ubistvo?”

Policajac mi se još neko vreme smeškao. Gledao je Garda. „Nisam ni siguran da hoće”, rekao je. „Ali moramo da damo sve od sebe.” Ponovo se zagledao u mene, a Gardo me je zagrljio. „Videćemo se sutra.”

Zatim su policajci ušli u kola i otišli, a mi smo se namerno zadržali u blizini da pokažemo da ih se ne plašimo i namerno smo trčali za kolima i mahali. Behala je puna malih naselja poput našeg. Straćare u kojima mi živimo izranjaju iz gomile đubreta, od bambusa uvezanog kanapom, pružaju se u visinu – kao mala sela u brdima. Gledali smo auto kako se trucka preko izbočina i rupa a svetla mu šetaju gore-dole. Ako planiraju da popričaju sa svima moraće da ponove isti govor deset puta.

Nešto kasnije mi je prišla tetka i obratila mi se: „Zašto lažeš, Rafaele Fernandez?”

„Našô sam novčanik”, rekao sam. „Dao sam ti šta sam našô – što si to pominjala pred njima?”

Prišla je još bliže i tiho izgovorila: „Pronašô si torbu, zar ne? Odma’ da si mi kazô.”

„Nisam”, rekao sam. „Našô sam pare.”

„Zašto si onda pominjô cipelu? Zašto nisi rekô istinu?”

Slegnuo sam ramenima pokušavajući da budem namazan. „Teto, pomislio sam da će možda tražiti da se vrati novčanik”, rekao sam.

„Novac u novčaniku? Gde je sad taj novčanik?”

„Doneću ti ga! Samo nisam ‘teo da pričam pred svima, svi su me gledali i...”

„Našao si novčanik u torbi! Mene ne možeš slagati.”

„Nisam!” – rekao sam. „Nisam.”

Ponovo me je značajno pogledala i zavrteła glavom. „Mislim da ćeš nas uvaliti u ozbiljne probleme. Čiji je to bio novčanik? Uvek negde piše ime, ako mi...”

„Samo sam uzô pare”, rekao sam. „Sad ću odma’ da bacim tu prokletu stvar.”

„Vrati ga policiji.”

„Zašto? To nije ono što traže, tetka. Nisam našô torbu.”

„O, bože”, rekla je. „Rafaele. Slušaj me dobro – ako se razbacuju novcem da bi pronašli nešto, nikako ne bi trebalo da te u’vate da petljaš s tim. Ozbiljna sam, Rafaele. Ako si našao nešto nalik onom što traže, moraš da im ga vratiš – odma’ ujutru kad se vrate.”

Gardo je jeo s nama. Često to radi, isto kô što i ja često jedem s njim i njegovim ujakom. Spavao sam kod njega isto kao što bi i on prespavao kod mene. Probudio bih se zaboravljajući kod čije smo kuće i ko je sa mnom ispod pokrivača. Taman kad smo završavali večeru, velika, crna policijska kola su se vratila i izašla kroz kapiju.

Gledali smo ih dok su odlazili.

Nisam mogao da verujem da je tetka rekla ono što je rekla. Znao sam da je pre imala problema sa policijom, zbog mog oca, i pretpostavljam da je već u tom trenutku imala neki osećaj da će se stvari zakomplikovati. Mislim da je htela da odmah sve prekine, u začetku, ali ipak, još tvrdim da nije bila u pravu. Takve stvari ti samo olakšaju odlazak.

Popeo sam se do svoje kuće, a Gardo me je pratio. Mi, u poređenju s drugima, živimo na većoj visini. Dve sobe izgrađene od kamionskih paleta prekrivenih plastikom i platnom koji ih drže na okupu, a sve to namešteno iznad tri porodice. Da bi se stiglo do nas mora se popeti uz troja merdevina. Na ulazu je deo u kojem spavaju tetka i moja

polusestra, a iza nje mala pregrada, otprilike veličine čaršava. Tu smo moja braća od tetke i ja, i Gardo, ako je s nama. Moja braća su već bili tu, hrkala su, a sa svih strana je dopirala buka: komšijski razgovor i smeh, radio i nečije dozi vanje.

Pomerio sam malo jednog brata pa smo se ugurali na stranu gde držim svoje stvari. To je bio sanduk od piva okrenut postrance. Imao sam rezervni šorts, još dve majice i papuče. Imao sam i svoje malo blago, kao i svi drugi dečaci. Moje se sastojalo od peroreza sa slomljenim sečivom, ali je to i dalje bila korisna alatka. Imao sam i šolju sa slikom Device Marije. I pokvareni sat. I malu plastičnu patku s kojom se braća igraju i jedne farmerke. U farmerke je bila umotana dragocena torbica i već dok sam ih odmotavao osećao sam se kao da radim nešto opasno.

Gardo mi je pridržavao sveću i, sedeći pogrbljen, posmatrao me. Obojica smo se nagnuli nad torbicu. Podigao sam pogled prema njemu i video da su mu usne skroz stisnute. Beonjače su mu se iskolačile kô jaja.

„Moramo negde da je sklonimo”, rekao je. „Ne možeš da je držiš ovde, brate.”

„U pravu si”, rekao sam. „Gde?”

Zastao je.

Izvadio sam ličnu kartu i pogledô čoveka. Hose Anđeliko mi je tužno uzvratio pogled. Kao i njegova ćerka, još ozbiljnija. „Šta mis'iš, šta je uradio?” – pitao sam.

„Nešto loše”, rekao je Gardo. „A kad se vrate, sigurno će opet da pričaju s tobom... Jesi video kako te je onaj tip gledô?”

Klimnuo sam glavom.

„Vidô si i kako te je pipkao? Pikirao te je.”

„Znam”, rekao sam. „Možda i tebe.” Nasmejao sam se. „Mislis da 'oće da nam bude specijalni prijatelj?”

„To nije smešno”, rekao je Gardo. „Treba nam Pacov.”

„Što Pacov?“

„Kapiram da je to jedino mesto koje neće pretraživati.“

„Al', da l' će on da pristane? Pacov nije glup.“

„Daj mu deset pezosa i prihvaćće. Slomi mu ruke ako neće.“ Gardo je uzeo ličnu kartu i sklonio je. „Policija se neće spuštati tamo dole – neće ga ni videti.“

Znao sam da je to dobar plan. Znao sam takođe da je to i jedini plan, pošto smo morali da torbu pod hitno sklonimo iz kuće.

„Da to odmah obavimo?“ – pitao sam.

Gardo je klimnuo glavom.

„Al' nemoj da mu pretiš“, rekao sam. „Ućinićće mi on to.“

IV

Rafael i dalje priča.

Izvinjavam se, ali 'oću još samo da vam ispričam o Pacovu, a onda ću prepustiti priču Gardu.

Pacov je dečak – tri-četiri godine mlađi od mene. Njegovo pravo ime je Džun-Džun. Mada ga niko ne zove tako, pošto živi s pacovima i počeo je da liči na njih. On je jedini dečak u Behali za koga znam da nema baš nikoga od familije, al' tad još nisam znao skoro ništa o njegovoj prošlosti. Bilo je dosta dečaka bez očeva, dosta njih i bez majki, kao ja. Ali ako nisi imô roditelje, imô si tetke ili ujake ili stariju braću ili rođake, tako da je uvek bilo nekoga da brine o tebi, da ti dâ nešto da prostreš za spavanje ili tanjir pirinča. Kod Pacova nije bilo tako, on nije imô nikog svoga, pošto je došao iz nekog mesta daleko od grada i umro bi da nije bilo misionarske škole.

Gardo i ja smo se spustili niz merdevine sa svećama. Sakrio sam torbicu ispod majice i namestio ruke tako da ne bude previše očigledno, ali činilo se kao da ljudi i ne žele da me vide. Tetka je gledala u stranu i okrenula nam leđa. Prešli

smo na drugu stranu puteljka i uskoro smo bili duboko u đubretu.

Treba da znate da je đubre noću živo: tada pacovi samo naviru. Tokom dana ih ne srećete toliko mnogo, a i trude se da nam se sklanjaju s puta. S vremena na vreme vas poneki iznenadi kad iskoči ispred vas, a povremeno uspete i da šutnete nekog tako da odleti. Ali ne često. Brzi su i mogu da rone, skaču, lete i da se izmigolje iz svake situacije.

Pratio sam Garda, i sa svih strana primećivao pokrete malih sivih senki. Behala je osvetljena pošto neki kamioni dolaze noću – postavili su visoke reflektore koji su obično upaljeni. Išli smo levo, pa desno, pa preko malog kanala koji jedva i da postoji i smrdi kao leš, a onda smo prešli na putić koji koriste samo ljudi s otpada – nema kamiona, a nema baš ni mnogo ljudi. Pod nogama nam je bilo mrtvo đubre i bilo je vlažno – bili smo do kolena u njemu. Ubrzo smo stigli do jednog od starih kranova, koji se više nije koristio i trulio je. Sama pokretna traka je skinuta, a drvene ploče su odnete. Sad je to bio samo veliki zardali metalni okvir. Okvir je upirao u nebo kao neki džinovski prst i deca bi se povremeno popela na njega i sedela tako na povetarcu. Nogari te mašine bili su uronjeni u betonske ploče na tlu, a ispod nogara bila je rupa.

Pretpostavljam da je nekad tu ispod bila neka mašinerija, pošto su se odatle spuštale stepenice, skroz sluzave. Đubre je često mokro i tečnost se stalno sliva. Možda je ovde tle malo niže, ne znam u čemu je stvar – ali je stalno blatnjavo.

Zaustavili smo se na vrhu stepenica i ja sam pozvao Pacova.

Pozvao sam ga prilično tiho, nisam hteo da neko zna šta radimo, niti gde smo. Problem je bio što me klinac neće čuti ako je duboko dole, a bio sam prilično ubeđen da jeste. Gde bi drugde bio?

„Ej, Pacove!” – pozvao sam ponovo. Čuo sam cijukanje i pisku. Sada je Gardo mene pratio jer, iako je hrabriji i jači od mene, uznemiri se zbog pacova. Ja mogu čak i da ubijem ponekog stopalom, ali Garda je pre nekog vremena ugrizao pacov pa mu je cela šaka zagnojila. I on ih ubija, ali ih se radije kloni. Sišao sam na pola puta niz stepenice kad je pored mene protrčô jedan, a onda i drugi.

„Pacove!” – pozvao sam, a moj glas je odjeknuo kroz mašinsku prostoriju. Spustio sam se sa svećom, pokušavajući da ne dišem duboko zbog smrada, i čuo sam ga kako se okreće u krevetu.

„Šta je?” – rekao je. On ima piskav glas. „Ko je to?”

„Rafael i Gardo. ‘Oćemo da te pitamo za uslugu. Možemo da uđemo?’”

„Ajte.”

Možda deluje ludo da pitate dečka da li možete da uđete u njegovu rupu, ali ta rupa je bila jedino što je Pacov posedovao, pored onoga što je imao na sebi. Ja tu ne bih mogô da živim – bilo gde, samo ne tu. Prvo što je bilo vlažno i mračno. Drugo, plašio bih se da se đubre ne sruči odozgo, nagomila se na stepenicama i zarobi me, kao što se dogodilo u Smouki Mauntinu. Ova brda se pomeraju. Ne obrušavaju se samo zbog nas koji se pentramo po njima, nego i zbog sopstvene težine, jer kranovi neprestano gomilaju sve više i više otpada. Ako se zadesiš u blizini kad padaju, može da bude opasno. Ne znam da je neko poginuo, ali jedan dečko je slomio kosti od teškog pada. Kada se Smouki srušio bilo je skoro stotinu poginulih i svi znaju da su neki od tih jadnih duša i dalje zatrpani dole, sa đubretom, pretvoreni u đubre, trunu kao đubre.

Bilo kako bilo, stigô sam do poslednjeg stepenika, upinjući se da ne mislim na sve to, i spustio sveću. Nešto crno

se uskomešalo i još jedan pacov, jedan od najvećih, proleteo je preko mog ramena.

Klinac je sedeo, samo u šortsu, buljeći u mene uplašenim očima, a polomljeni zubi su mu štrčali iz usta.

„Rafaele?” – rekao je. „Š’a ‘oćeš?”

Pomislio sam da je trebalo da mu ponese nešto hrane. On je gladniji od većine, a lice mu je upalo. Deca su ga zvala Majmunče pre nego što su ga prozvali Pacov, pošto ima tu facu s iskolačenim očima, poput malog majmunčeta. Sedeo je na nekom kartonu, a oko njega su bile gomile đubreta koje je pregledao. Zidovi i plafon su bili od vlažne cigle i bili su puni pukotina. Tuda su pacovi ulazili i izlazili, a pretpostavljao sam da su im legla bila s druge strane zida. Ruke su mu bile tanke kô olovke, pa sam morao da se nasmejem zbog Gardovog predloga mu ih pololim. Džunu biste mogli da slomite ruku palcem i kažiprstom. On je bio pauk, a ne pacov.

„Treba nam tvoja pomoć”, rekao sam.

„To je okej.”

„Nemaš pojma šta ‘oćemo”, rekao je Gardo. „Kako znaš da je okej?”

„Okej je.” Dečko se osmehnuo a krivi zubi su mu zasijali. Trepnuo je. Ima neki tik, pa mu se trese cela glava kad se uplaši. Ali sad nije bio uplašen, više zainteresovan. A i znao sam da sam mu drag. Ne bih rekô da smo nas dvojica prijatelji, ne baš. Ali nije mi smetalo da radim pored njega, što znači da smo pomalo pričali i da sam slušô njegovo pevuckavo čavrljanje. Većina dece ga je samo gađala nečim i smejala mu se.

Seo sam a Gardo je ostao da čuči na stepenicama. „Treba nešto da sakriješ”, rekao sam mu. Spustio sam torbicu na karton i svoju sveću pored nje. On je pronašao još jednu i upalio je, a onda smo sva trojica sedeli u tišini.

„Okej”, rekao je. „Šta je unutra? Kome pripada?” Imao je tanak, zadihan glasić, kao da mu je bilo šest godina.

Otvorio sam je i otkopčao. Izvadio sam sadržinu i poručio predmete. Novčanik. Ključ. Mapu.

„Nije frka da sakriješ ovo? Nisi čuo policiju kad su došli, zar ne?”

„Nisam vidô policiju”, rekao je Pacov. „Ali mogu to da sakrijem, ako treba. Viš ovu ciglu? Ona može da se izvadi, kao i ova do nje. Ali ne može dugo da stoji, biće pojedeno, okej?”

„Čekaj”, rekao je Gardo. „Razmišljam o ovome. Oni ne traže torbu, zar ne? Nego ono što je u njoj.”

„I dalje moramo da je sakrijemo”, rekao sam.

„Zašto je prosto ne bacimo?”

„Ako je bacimo”, rekao sam, „a oni je pronađu... onda će znati da je neko možda uzô ono što je bilo unutra. Ako znaju šta traže.”

„Ko traži?” – pitao je Pacov. „Šta je 'tela policija?”

Ispričao sam mu na brzinu, a njegove oči su se razrogačile. „Deset hiljada, Rafaele!” – rekao je. „Ti si lud! Predaj je i uzmi pare.”

„Ma, da”, frknuo je Gardo. „Stvarno misliš da će nam dati nešto? Nisi valjda naseo na to? A i ako mu daju, klinac, zar misliš da će moći da sačuva tih deset hiljada?”

Pacov je sa mene skrenuo pogled ka Gardu, a onda se vratio na mene.

„Vidi”, rekao sam. „Moramo da sakrijemo to. Vraćaju se sutra i kažu da će platiti svima da rade. Svi ćemo da radimo nekoliko dana, i možda je vratimo sledeće nedelje.”

„I svi srećni”, rekao je Pacov. „Možda je to dobra ideja. Ali moraš da se zapitaš zašto je toliko žele, a? Koliko je bilo unutra?” Njegovi prsti su otvorili novčanik i izvukli ličnu kartu.

„Hiljadu i sto”, rekao sam.

Osmehnuo mi se u lice. „A neka kinta što koristite moju kuću?”

„Daću ti pedeset”, rekao sam, a on se još više nasmejao i dodirnuo mi ruku.

„Obećavaš, važi? To si obećao?”

„Obećavam.”

Uzeo je mapu u ruke. „Trebalo bi da saznamo šta oni 'oće”, rekao je. „Šta je ovo – zakopano blago?”

„Nema ništa na tome”, rekao sam. „To je samo plan grada.”

Pogledao je ozbiljnije u ličnu kartu, zureći u sliku. „Ko je ovo?”

„Hose Anđeliko”, rekao sam.

Znao sam da Pacov ne zna da čita. Okretao je papir iznova i iznova, gledajući u lice.

„Hose Anđeliko”, ponovio je polako. „Misliš da ga policija traži? Misliš da je begunac? Izgleda lepo. Ovo mu je ćerka?”

Gledao je u dete, stavljajući jedno lice pored drugog.

„Možda”, rekao sam. „Ne znam.”

„Dovoljno je bogat da je pošalje u školu”, rekao je Pacov. „To je školska uniforma.”

„A šta ako je ubijen?” – rekao je Gardo. „Možda traže njegovo telo, i traže ubice? Možda je sve ovo nešto baš loše.”

„Ali ko je izgubio torbicu?” – rekao sam. „Kako izgubiš torbu u đubretu?”

„Ne slučajno”, rekao je Pacov. Ponovo je buljio u slike.

„Treba da saznamo ko je on, je l' da? Možda će nam dati više od policije.”

„A šta je s ključem?” – pitao je Gardo, upirući prstom ka njemu. „Možda mu je to ključ od kuće. Možda mu je kuća zaključana, a on ostô napolju? Da saznamo gde živi...”

„O, ne, to nije ključ od kuće”, rekao je Pacov, piljeći. Nije pre toga primetio ključ u tami. Sad ga je podigao i stavio

pored moje sveće. Ponovo me je pogledao. „O, pa vi ne znate šta je ovo, zar ne?”

„Možda je od sefa”, rekao sam. „Šta je to, ključ od katanca? Šta znači to sto jedan?”

„Ne znate šta je to!” – rekao je Pacov polako. Zavitlavao nas je. „Ja znam. Podižem na sto.”

„Šta?”

Uputio mi je najširi osmeh koji sam ikada video na njegovom licu, a polomljeni zubi štrčali su mu kao slamke. „Ovo sam vidô mnogo puta, da, i mogu tačno da vam kažem šta je to i gde se nalazi. Daš mi pedes’ kinti da vam kažem? Sad? Sto ukupno ili nećete napredovati.”

„Znaš od čega je to? Stvarno?”

Pacov je klimnuo glavom.

Izvadio sam nekoliko novčanica i prebrojao ih na kartonu. S druge strane zida doprlo je trupkanje, i čuo sam kako nešto trči oko te male sobe i kako nas okružuje. Opet su se začuli cijuci: to mesto je bilo živo. Gardo i ja smo i dalje sedeli i gledali u Pacova, čekajući njegovu veliku informaciju.

„Glavna stanica”, rekao je polako. „Živeo sam tamo skoro godinu dana, kad sam došô u grad. Znam sto posto: ovo je ključ od ormarića gde se ostavlja prtljag. Odma’ posle četvrtog perona, poslednji blok zdesna. Sto jedan je mali, skroz na vrhu – najjeftiniji koji imaju. Ovaj čovek je tamo ostavio nešto.”

Opet se nasmešio, a mi smo samo sedeli i gledali se. Gardo je zazviždao, a ja sam osetio kako mi srce lupa sve brže i brže.

„Oćete da odemo tamo?” – pitao je Pacov. „Možemo odma’ da odemo, ako ’oćete.”

V

Gardo ovde, i ja sad preuzimam prepričavanje od Rafaela.

Dogovorili smo se da podelimo priču pošto on zaboravlja neke stvari – na primer, da je hteo da ide na stanicu te noći, odmah tad, a onda i sledećeg dana, kao malo dete. Toliko se uzbudio mozgajući o tome šta bi mogao da nađe da sam morô da mu kažem 'ne' bar jedno deset puta, jer sam znao da obavezno moramo da budemo tu, u Behali, dok je velika potraga u toku, a pogotovu ako dođu policajci koji su pričali s nama.

Morao sam da ga uhvatim za kosu i da mu kažem: „Kako će izgledati kada se svi pojave da bi zaradili pare, a dečko za koga znaju da je našô nešto, možda cipelu, a možda i nešto drugo, e, on se ne pojavi?”

Rafael je moj najbolji prijatelj, ali on je kao dete, stalno se smeje, igra se, misli da je sve zabavno, misli da je sve igra – zato sam mu rekao da moraju da nas vide kako radimo i tražimo i onda će nas, možda, ostaviti na miru: i zato smo sačekali.

Sledećeg jutra, kao što sam i rekô da će biti, pojavila se cela Behala, na vreme i spremna, pre zore. Rafael vam je ispričao, mi dobijamo pare za ono što možemo da prodamo, živimo od danas do sutra, pa kad nas plate za ceo dan to je za nas kô san, pa je sad bilo previše tragača – jedni su ispričali drugima i pojavila se gomila, i još su pristizali. A onda je i policija došla rano i već kad se sunce podiglo svi su bili na deponiji, muškarci, žene i svako prokleta dete, čak i oni najmanji, zarađivali su svoju dragocenu stotku, a neki čak nisu ni poneli kuke, samo su koristili ruke – u stvari, bilo nas je toliko da je postalo opasno, moglo se osetiti kako đubrište klizi, a nije bilo ni mesta da se baci ono što smo pregledali.

Ja sam pretraživao kukom, skoro da sam izgrebao druge ljude, i postajalo je sve opasnije i opasnije, tako da su posle sat vremena naredili nama, deci, da se sklonimo i ostali su samo muškarci, i celo đubre je pregledano ponovo, tačno pored onog dela gde smo mi bili prethodnog dana. Upravnici su pričali s policijom, dovikivali muškarcima i sve je pregledavano iznova i iznova, više puta. Ali, ništa se nije pojavilo.

Za sve to vreme pristizala su kola – policijska kola, pa još jedna policijska kola, pa policijski kamion, motocikli, još policijskih kola, a onda još i velika kola, vladina, a sa njima i ljudi u odelima pored policajaca, izlazili su napolje, a njihove lepe cipele su postajale mokre i prljave. Još nije bilo ni sedam sati, a nije imalo gde da se mrdne od kola i ljudi, kao da se održava neki festival.

Kranovi nisu radili, pošto su ih sve isključili.

Stvari su postale još gore.

Uskoro smo mogli da vidimo kolonu pridošlih kamiona koja se protezala izvan kapije i skroz niz put, svi su čekali da istovare. Posle samo sata, vremena izbrojao sam ih dva-

deset šest. U prvi mah vozačima nije ni smetalo – čučali su u hladu, a nekoliko dečaka je otišlo da im donese čaj i cigarete. Onda su neka deca uskakala u kamione i tamo preturala, na ulici, ali Rafael i ja se nismo penjali, osluškujući da nema novih „informacija”, a ja sam se sve vreme pitao kako će se ovo završiti, pošto sam znao da će ljudi uskoro početi da se ljute, a prvi će izgubiti strpljenje ovi panduri. A kad se policija razljuti, bolje je da ne budete u blizini. S druge strane, nisam hteo da se Rafael sakrije i da tako privlači pažnju na sebe, pa sam ga zato držao u centru zbivanja.

Jedan čovek je nosio kutiju s brdom novčanica i pokazivao ju je okolo kako bi dokazao da ćemo svi biti isplaćeni. Čuo sam drugog čoveka kako priča i shvatio sam šta se dešava – koristili su mozak. Nekako su znali da je torba izgubljena u Makinliju, koji je bio bogat kraj, pa nije bilo teško naći kamione koji opslužuju to naselje. E, sad, kamioni iz Makinlija su juče dolazili jednom, i tako smo mi našli ono što smo našli, a još ih je došlo i danas. Tako da je policija jedino trebalo da natera današnje kamione da izbace svoje tovore na čistom delu zemlje i mi bismo to lako pročešljali, u roku od jednog sata.

I tako su oko podne dovezli ta tri specijalna Makinli kamiona koji su izbacili svoj tovar, a nas su držali na odstojanju, tako da smo samo gledali šta se dešava. Tada sam rekao Rafaelu, okrenuvši ga tako da niko ne vidi: „Prijatelju, jesi li siguran?”

Izgledao je uplašeno. pošto mislim da je tek tada počeo da shvata koliko je ovo velika stvar.

Rekao je, vrlo tiho: „Nikad nisam bio sigurniji”, tako da sam ostao kraj njega.

Trudili smo se da izgledamo srećno i uzbuđeno, jer je poslednje što sam želeo bilo da neko pomisli da smo sumnjičavi, ili uplašeni, ili zabrinuti, ili da nešto krijemo. Ali i ja

sam bio uplašen, pa sam zgrabio Rafaela, da bismo se ipak priključili gužvi i metežu, kao da nemamo nikakvih briga. Kada smo ugledali Pacova, mahnuli smo mu: on je čučao u blizini, pušeći, i povremeno bi pogledao u mene, ali njega niko nije gledao pošto je Pacov siv poput đubreta, a pošto ima samo tu odeću koja je na njemu, toliko je prljav da može da ide naokolo a da ga niko ne primeti.

Nakon nekog vremena policija je okupila svu decu i zaposlila nas – odnekuda su nabavili dodatne kuke i, kako smo bili na zemlji to nije bio težak posao: samo smo kidali i kidali i sve smo raširili.

Bilo nas je otprilike stotinu.

Ljudi iz Makinlija imaju kupatila tako da nije bilo stupa – đubre iz Makinlija je kvalitetno đubre: hrana, novine, dosta plastike i stakla, ali policija nam nije dozvolila da zadržimo bilo šta, jer, što se njih tiče, mi smo tražili samo jednu stvar.

A onda je neko našao torbu i od silnog uzbuđenja nastao je metež i digla se graja: bila je plava i stara sa jednom drškom od koje je ostala samo žica, tako da su je bacili nazad, na opšte razočaranje, a policija nas je samo gledala kako radimo. Izgledali su sumorno a strpljenje im je bilo na izmaku.

Završili smo otprilike do sredine popodneva i mislim da nikad nijedna gomila đubreta nije bila bolje pregledana: muškarci na gomilama smeća su takođe završili i svima je naređeno da siđu. Naravno, svi mi smo hteli da radimo do kraja dana i do kraja nedelje, svi smo se nadali da izvučemo pet stotina iz ovog posla, ali policija je bila pametna i videli su da čak i u brdu đubreta ono što je na vrhu može brzo da se prekopa i može da se vidi šta je novo a šta nije.

Video sam da se policajac-bokser vratio, onaj veliki tip koji je juče držao govor, pričao je sa upravnicima otpada i sa dvojicom ljudi u odelima pored jednog od velikih, crnih automobila. Dosta su se raspravljali, obavili su zilion poziva

i video sam da upravnici nisu srećni, mislim zbog činjenice da je kolona punih kamiona bila sve duža i duža, a vozači su postali nervozni jer su ceo dan pili čaj ne znajući kada će krenuti kući. I jasno je bilo šta je problem: ako policija dozvoli da ovi kamioni istovare novo, sveže đubre, dragocena torba će biti zakopana još dublje, ako je uopšte tu. S druge strane, ovo je gradski otpad, a dokle možete da držite otpad zatvorenim kad milioni ljudi neprestano šalje tamo stvari? Koliko pre nego što ceo grad stane?

Ali sigurno ih je više od svega nerviralo to što niko nije bio siguran da je torba uopšte stigla ovde. Uostalom, deca prvo preturaju po đubretu u kantama, svuda, pa i u Makinliju. Ponekad ih vidate na ulici kako preturaju po đubretu na trotoarima. Takođe, deca se penju na kamione i pre nego što stignu do otpada, tako da nisu mogli znati da li je torba stigla na otpad. Čudna je bila pomisao da samo tri dečka na celom svetu znaju gde se nalazi.

* * *

Svi smo sedeli.

Novac je konačno isplaćen svako je bio bogatiji za sto pezosa. Padao je mrak, nebo je bilo crveno, i policajci su napokon odustali i počeli da odlaze, a Rafael i ja smo se osmehivali. A onda su svi kranovi pokrenuti uz zvuk koji para uši i kamioni su ponovo počeli da ulaze, a sa njima je došlo osvetljenje i tako su nastavili sa radom sve do jutra.

U našem komšiluku bilo je više upaljenih vatri za kuvanje nego obično i nekoliko gajbi piva. Bilo je muzike i pevanja i svi su bili srećni, a ponajviše Rafael koji je mislio da je posao završen, a da je on ispao strašno pametan.

Ali u Rafaelovoj kući, gde sam bio i ja, pošto sam rešio da budem kraj njega, njegovu tetku nam se obratila obojici dok smo jeli: „Jesmo li bezbedni?“

Znao sam da nije bila bezbedna, a takođe sam znao i da je sama kriva. To što je progovorila nije bilo pametno, u stvari, nerado to kažem, ali pričali smo već o tome: da se nije istrtiljala, sve bi bilo mnogo lakše. „Jesmo li bezbedni?“ – pitala je ponovo.

Ja sam rekao: „Potpuno smo bezbedni. Ne brini“, što je bila laž.

„Obratili su mi se“, rekla mi je. „Hteli su da znaju zašto sam rekla da je on nešto našao. Policajac me je ponovo ispitivao u vezi s tim, i znam da nije trebalo ništa da kažem, ali jesam. Sada ih zanimaju obojica. Imaju vaša imena.“

„Da, ali rekli smo im“, rekao je Rafael sa osmehom, prolazeći rukom kroz kosu, „to je bila samo cipela i ne znaju ništa.“

Začutala je ali samo za trenutak.

„Videla sam da ste izašli sinoć“, rekla je veoma tiho, toliko da smo je jedva čuli, pa smo se nagnuli napred, pribijeni jedan uz drugog. „Ne želim da znam ni gde ni zašto, ali hoću da znam da smo bezbedni. U kući nema ničega, je l' tako?“

Obojica smo rekli: „Nema.“

„Kunete se? Pošto će oni rastaviti ove kuće...“

„Kunem se“, rekao je Rafael, tako veselo i naivno. Ja sam sad samo razmišljao o lažima koje su se gomilale i nadao sam se da je sve vredno toga. Torba je bila na sigurnom kod Pacova, a ja sam hteo da izađem i da je obiđem. Ali Rafaelova tetka nije popuštala: „Priča se da će pretraživati ovde“, rekla je. „Tako ljudi govore. Budite sigurni da će naša kuća biti prva. Ako je ponovo rastave...“

Rafael ju je uzeo za ruku. „Nema ničega u kući“, rekao je.

„Deset hiljada je dosta novca!” – rekla je, a glas joj se pojačao. „Jeste li razmišljali šta bismo mogli da uradimo s tim?”

Prekinuo sam je. „Misliš da bi nam dali?” – pitao sam. „Stvarno misliš da bi nam dali?”

„Mislim da bi!” – rekla je.

Rafael joj je nežno prodrmao ruku. „Tetice”, rekao je. „Teto. Ako bi neko ovde, bilo ko od nas, ako bi neko od nas imao sav taj novac, da l’ misliš da bismo mogli dugo da ga zadržimo?”

Tada je posegnula rukom i uhvatila me tako da smo sve troje bili povezani. „Ti si pametan”, rekla mi je. „Gardo, ti si pametniji od ovog dečaka i znam da možeš brzo da trčiš i da pobegneš, i možda nije trebalo da progovorim i žao mi je što sam lajala. Ali prestara sam da bih se opet selila, a dvoje malih...”

Oči su joj bile pune suza, a ja sam se uplašio pošto je i ona bila uplašena, a znam da se Rafael uplašio najviše od svih, iako on to nikad neće priznati. „Ne želim da se petljamo s policijom”, rekla je stežući nas jako. „Dobro znamo šta sve rade.”

Nisam mogao da je pogledam u oči.

Prvo, jer sam bio ljut što je progovorila, to je svakako bilo nešto najgluplje što je mogla da uradi. A drugo, zato što sam imao osećaj da će stvari krenuti naopako. Naravno da sam želeo da budem pametan koliko je ona mislila da jesam, i znao sam da moram sam da vodim sve ovo, jer Rafaela treba voditi. Morao sam da ga držim pod kontrolom.

Pravio sam plan na brzinu i zato ništa nisam govorio.

Samo treba da stignemo do stanice, tako sam ja mislio. Treba saznati šta je u ormariću, i to brzo. A onda, možda, da za neki dan predamo novčanik s ključem i da skinemo sve s vrata.

Ako to deluje previše sumnjivo, možda mogu da ubedim Pacova da on preda, jer niko u njega ne bi posumnjao, pošto on radi sam i ne priča s ljudima. Tako da sam kontao: *Da pustimo Pacova da bude mali heroj i da im za nekoliko dana odnese ono što traže.*

A ako je i to previše opasno, kapirao sam da bismo mogli prosto da bacimo novčanik i ključ u đubre, i da sačekamo da ih neko, bilo ko, pronađe, ako se to ikad desi.

U kući nije bilo ničega, to je istina, i niko nije mogao ništa da dokaže i *nismo* bili u opasnosti, a i dalje možemo da zaradimo pare, to sam govorio sebi, a Rafael je mislio isto tako nešto, i pričali smo cele noći o tome, misleći da smo pametni a nismo imali pojma u šta se uvaljujemo. Nismo računali na činjenicu da panduri, ako misle da imate nešto, neće stati dok vam to ne uzmu.